

ÚŘADY PODPORUJÍ ŠKOLU V NEPLNĚNÍ POVINNOSTÍ, TA PŘITOM PODALA TRESTNÍ OZNÁMENÍ NA RODIČE

Michal navštěvuje devátou třídu v liberecké speciální škole. V důsledku dětské mozkové obrny má omezenou hybnost všech končetin a pohybuje se pouze na vozíku. Nemluví a s okolím se dorozumívá prostřednictvím upravených symbolů znakového jazyka a kartiček s obrázky, které pro něj vytváří jeho maminka. Přestože Michal potřebuje kvůli svému kombinovanému zdravotnímu postižení speciální podporu a celodenní asistenci, rodiče už víc než dva roky nevědí, jak s ním ve škole zachází. Dříve byla škola k rodičům otevřená, mohli chodit nahlížet i do vyučování. To se od nástupu nového vedení a následně nového školního řádu změnilo. A nebyla to změna jediná.

Patová situace, v níž se komunikace rodiny a školy aktuálně nachází, má dlouhodobější genezi, ve které sehrála mimo jiné významnou roli změna takzvané inkluzivní vyhlášky před dvěma lety. Novela vyhlášky č. 27/2016 Sb. totiž neumožňuje poskytovat některá podpůrná

opatření ve speciálních školách. Vedení Michalovy školy si však změny mylně vyložilo tak, že nadále nemusí žákům poskytovat nic nad rámec toho, co obvykle poskytuje podle školního vzdělávacího programu. Na to ale Michalovi rodiče nepřistoupili a trvají na tom, že má škola poskytovat podpůrná opatření tak, jak je v doporučení pro jejich syna uvedlo speciální pedagogické centrum (SPC). Nepatří totiž mezi opatření omezená v novele vyhlášky, navíc je škola odmítla poskytovat již v období před změnou vyhlášky.

Dříve naši podporu vítali

Michal školu navštěvuje od roku 2017 a zpočátku nic nenasvědčovalo tomu, že by se měly mezi školou a rodiči rozvinout nějaké potíže. „Na začátku to bylo bez problému. Předchozí vedení nám vycházelo vstříc a na všem bylo možné se domluvit. Nechali nás například upravit prahy, aby měli ve třídách bezbariérové přístupy, protože se Michal a ještě jeden

žák pohybuje na vozíku,” popisuje spolupráci během prvních měsíců ve škole Antonín Nosek, Michalův otec.

Aby se chlapcův fyzický stav kvůli snížené pohyblivosti nezhoršoval, potřebuje pravidelné individuální cvičení. Do školy proto docházela pravidelně jednou týdně rehabilitační pracovnice, která s Michalem prováděla série cviků a zaučovala pedagogy. „Každé hodiny s fyzioterapeutkou jsem mohla být přítomná a díky tomu jsem tvořila zásobník cviků, který se pak ve škole používal jako metodický podklad pro další cvičení. Vytvořila jsem také komunikační knihu s obrázky a speciálně upravenou sérii znaků, prostřednictvím nichž se Míša dorozumívá s okolím. Používá jich přes padesát. Dříve s ním ve škole znakovali, jeho první asistentka nás dokonce doprovázela i na fyzioterapie mimo školu, aby věděla, jak s Míšou pracovat,” popisuje Lucie Nosková, maminka Míši, jak to ve škole fungovalo předtím, než se objevily první potíže.

Dnes přímý kontakt rodičů se školou prakticky neexistuje. „Nikdo se s námi ve škole nebaví. Když napíšeme paní ředitelce, odpoví nám její zástupce. Třídní učitelka s námi také téměř nekomunikuje. Dříve nám při předávání Míši řekla alespoň paní asistentka, jak se mu ve škole dařilo, to už v současné době také není,” doplňuje ji její muž.

Nové vedení a nová vyhláška

„Už v červnu 2019 škola avizovala, že od září dalšího školního roku nebude synovi poskytovat podpůrná opatření,” rekapitulují zpětně oba rodiče. Michalova „podpůrka“ jako individuální rehabilitační

cvičení, samostatnou logopedii a následně i druhého učitele a mechanický vozík jako kompenzační pomůcku pro sezení ve škole místo židle škola odmítla uznat.

„Škola si chystanou úpravu vyhlášky vyložila tak, že se od ledna 2020 ve speciálních školách nebudou poskytovat žádná podpůrná opatření a požádala rodiče o to, aby si nechali vypracovat nové doporučení, které bude z pohledu školy v souladu s tehdy teprve chystanou změnou vyhlášky. Nedbala nijak na vysvětlení, že aktuální doporučení je platné, a trvala na tom, že podpůrná opatření poskytovat nesmí,” popisuje začátek složité situace odborník z praxe, který se se situací rodiny podrobně seznámil.

Z Metodického pokynu k vyhlášce č. 27/2016 Sb.:

„Novela vyhlášky nabývá účinnosti dne 1. ledna 2020. Bylo-li doporučení ŠPZ k poskytování podpůrného opatření vydáno přede dnem nabytí účinnosti novely, řídí se poskytování podpůrného opatření a jeho normovaná finanční náročnost dosavadními právními předpisy.“

Na začátku roku 2019 se ve škole změnilo vedení a zhruba v této době se také změnil přístup školy k Michalovi a jeho rodičům. Souběh těchto událostí spolu ale nemusí nutně souviset, pro změnu přístupu školy byla pravděpodobně podstatná i zmíněná chystaná novela vyhlášky. Přestože aktuální doporučení bylo staré jen pár měsíců a platné ještě další rok a tři čtvrtě, rozhodli se Noskovi vyjít škole vstříc a v listopadu 2019 požádali SPC o nové doporučení.

Nové šetření trvalo několik měsíců. Michal s rodiči znovu absolvoval lékařská a další vyšetření, na základě nichž SPC vydalo v srpnu 2020 nové podrobné doporučení s podpůrnými opatřeními, včetně detailně rozepsaných úprav přizpůsobeného vzdělávacího obsahu. Škola se proti novému doporučení obratem odvolala a požádala o jeho revizi u Národního pedagogického institutu.

Školský zákon: „Do vydání revizní zprávy, která nahrazuje revidovanou zprávu nebo doporučení, se postupuje podle původního doporučení ...“ (§ 16b odst. 4)

Doporučení je platné, ale neřďte se jím

Ze svého stávajícího vozíku, který škole v prvních letech půjčili Noskovi, už během jara 2020 Michal vyrostl. Podle nového doporučení ze srpna 2020 měl proto nárok na nový. Škola se ale rozhodla, že doporučení neuzná, a obrátila se na rodiče, aby jej pořídili sami. Absurdní zápletka rozjela kolo stížností a jednání, v jehož průběhu byl Michal řadu měsíců ve škole odkázán k sezení na nevyhovující židli, s níž se nemohl ani sám pohybovat.

„Přes dva roky trvalo, že syn ve škole neseseděl na tom, na čem měl sedět. A nadále nemá cvičení a logopeda, na které má podle doporučení nárok, a nikdo to neřeší. Do loňského května jsme měli navíc každý den v sešitě záznam od paní učitelky, jak Míša ve škole prospívá, a věděli jsme, co s ním můžeme procvičovat doma. Pak od paní učitelky ale najednou přišla zpráva, že se spletla, že v doporučení není napsáno nic o každodenním informování. Od té doby napíše něco jen občas a my nevíme, co Míša ve škole dělá, protože on sám nám to nemůže říct,“ popisuje nepříznivý vývoj situace paní Nosková.

Poslední rána pro rodinu přišla, když se státní instituce, které byly do případu zapojeny prostřednictvím stížnosti a revizního řízení, konkrétně Česká školní inspekce a Národní pedagogický institut, postavily k situaci Michala velmi zdrženlivě, nebo se ve svých rozhodnutích opakovaně postavily na stranu školy.

„Národní pedagogický institut v prosinci roku 2020 školou vyvolané revizní šetření ukončil s tím, že je doporučení platné, ale zároveň doporučil, aby podle něho škola nepostupovala a porušovala tak školský zákon i změněnou vyhlášku,“ komentuje vývoj situace paní Nosková. „V revizní zprávě je napsáno, ať se škola aktuálně platným doporučením neřídí, ale zároveň ho nezrušili, ani nevydali nové, což měli. To se stalo až o rok později. Je to frustrující, přitom Noskovi nechtěli nikdy nic jiného, než co jim umožňuje zákon,“ potvrzuje její slova odborník z praxe.

Národní pedagogický institut znovu „otevřel“ revizní řízení v září 2021 a v únoru 2022 vydal nové doporučení. „Doporučení obsahuje pouze to, že by škola mohla nějakou podporu poskytnout, ale není to v něm dáno formou právního nároku. To považuji za naprosto nedostatečné, protože ze strany školy chybí nejen vůle vyjít vstříc potřebám dítěte, ale vůbec komunikovat s rodinou,“ komentuje aktuální situaci odborník z praxe.

Záminka pro trestní oznámení

Obtížnost komunikace se školou a špatné vztahy ilustruje příhoda, která vyústila v bezdůvodné podání trestního oznámení na rodiče. „Michal má pod kůží zavedený shunt, což je drenáž odvádějící mok z mozkových komor přes jednocestný ventil do dutiny břišní, kde se vstřebává. Potřebuje vozík se speciálním vybavením, aby jeho tělo drželo ve správné fyziologické poloze a současně nedocházelo k ucpání drenáže, což je život ohrožující situace,” vysvětluje maminka Miši, proč je tak důležité, aby měl Michal k dispozici ve škole adekvátní sezení.

„Byl čtvrtek na podzim roku 2020 a paní učitelka poslala esemesku, že má Michal příznaky jako při ucpáném shuntu, což je únava, ospalost, pocit na zvracení a posléze i silné zvracení,“ popisuje paní Nosková. Ta se proto okamžitě vydala do školy a cestou rovnou zařídila u Michalovy lékařky žádanku, aby mohla po škole zajet se synem na PCR test a pokračovat dále na vyšetření do nemocnice. Po vyzvednutí ze školy se ale Michalovi ulevilo a příznaky odezněly. Po konzultaci s dětskou lékařkou proto rodiče od cesty do nemocnice upustili a v pátek odvezli

Michala normálně do školy. Není zřejmé, zda jeho čtvrtěční nevolnost způsobilo špatné sezení a tlak na shunt, nebo nákaza koronavirem, která se u něj později potvrdila pozitivním PCR testem. Další průběh onemocnění měl totiž bezpříznakový. Pozitivitu syna Noskovi škole oznámili a zůstali s ním v izolaci.

Po nějaké době přišlo na rodiče Michala trestní oznámení za šíření nakažlivé nemoci. Podala ho škola s tím, že nemocného Michala do školy poslali Noskovi druhý den záměrně. V oznámení škola přitom zamlčela, že paní učitelka rodinu kontaktovala s tím, že má Michal pravděpodobně ucpaný shunt, i to, že rodiče postupovali podle pokynů dětské lékařky a hygieny. Po prošetření bylo policií a následně také státním zastupitelstvím, ke kterému škola podala stížnost na závěry šetření policie, trestní oznámení odloženo jako nedůvodné. Komunikace mezi rodinou a školou se tím ovšem ještě více zhoršila.

Ďábel se skrývá v detailu

Konflikt mezi rodiči a školou je v současné době natolik osobní, že je obtížné jej řešit a najít východisko. Přesto má skrytou věcnou podstatu, a tou je spor o roli speciální školy, jak je definovaná podle zákona.

Školský zákon umožňuje zřizovat školy pro žáky podle jednotlivých typů postižení uvedených § 16 odst. 9. V odůvodněných případech se v nich pak mohou vzdělávat i žáci s jinými handicapy, nesmí ale přesáhnout jednu čtvrtinu počtu všech žáků. Jinými slovy, zákon ukládá zřizovat speciální školy vždy pro určitý druh zdravotního postižení a žáci, kteří pod

toto vymezení nespádají, mohou být do školy přijati na takzvanou výjimku. Na tyto děti se pak nevztahuje omezení podpůrných opatření.

Speciální škola, kterou navštěvuje Michal Nosek, ovšem ve zřizovací listině nemá uvedeno, pro které druhy postižení existuje. Konkrétně se dočteme jen, že „Škola je zřízená podle § 16 odst. 9 školského zákona“.

„Tady přesně vzniká problém. Škola má být obecně financovaná pro typy postižení uvedené ve zřizovací listině. Měla by mít tedy pomůcky pro děti s uvedenými zdravotními obtížemi, ne pomůcky pro děti s jakýmkoliv handicapem. To není v reálu možné a není to správně ani podle zákona. Zvláště když do této školy děti, jako je Michal, dříve vůbec ani nechodily,“ komentuje status školy odborník z praxe.

Miša je ve škole rád

Škola nechce přijmout prostředky na financování podpůrných opatření, současně je ale není schopna zajistit v odpovídající kvalitě sama a žádá to po rodičích. Ti se tomu brání, protože podle platného doporučení má Michal nárok na jejich financování ze státního rozpočtu. V podobné situaci, jako je Michal a jeho rodiče, je v dané škole ještě jedna rodina,

která má také chlapce s těžkým kombinovaným postižením. Původně to byla právě tato rodina, která Noskovým doporučila, aby Michal do školy nastoupil. Po prvních letech spokojenosti se ale i pro ně stal pobyt jejich syna ve škole noční můrou, která vyústila v soudní spor s NPI. Tak daleko Noskovi ale zatím zajít nezvažují.

„Co máme dělat? Nejsme věční stěžovatelé, jen bychom chtěli, aby Michal dostal ve škole to, na co má nárok. On chodí do školy rád, má rád lidi, těší se na výlety. Rádi bychom, aby ve škole ještě pokračoval v rámci prodloužení docházky do ZŠ, protože střední školy na Liberecku jsou dosažitelné pouze pro ty, kteří mají menší zdravotní znevýhodnění bez těžkého kombinovaného handicapu. Což on bohužel není. V současné situaci to je ale těžko představitelné,“ popisují bezvýchodnost situace Michalovi rodiče.

Pro Spolu, z. s.: Kateřina Lánská, editorka webu eduin.cz (25. února 2022)